

International Journal of Social, Political and Economic Research

IJOSPER

ISSN: 2667-8810 (Online)

ijosper.uk

OPEN ACCESS

Original Article

Received Date: 12-11-2020

Accepted Date: 20-12-2020

doi.org/10.46291/IJOSPERvol7iss4pp1010-1022

Resim Sanatında Gerçekçi Temsili; Klasisizm, Oryantalizm ve Fotorealizm Akımlarının

Ortak Yönleri

Resul ÜNLÜ¹, Prof. Dr. İsa ELİRİ²

¹Öğrenci., Kırıkkale Üniversitesi SBE, Güzel Sanatlar Anabilim Dalı, Resim Bilim Dalı,
nl.resul@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3085-4432

²Prof. Dr., Kırıkkale Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü,
isaeliri@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-3591-0648

ÖZET

Sanat, toplumsal sürecin başlangıcından itibaren varlığını sürdüren, insanlıkla birlikte olgunluk gösteren güçlü bir güdüdür. Sanat ile yaşam arasındaki etkileşim, sanat kavramının birbirine paralel olarak içerdiği akımları ortaya çıkarmıştır. Ancak sanatta bir başkaldırı olarak, klasik gerçekçi sanat akımları; Klasisizm, Oryantalizm ve Fotorealizm, kendilerine has üslupları, farklı bakış açıları ve yeni oluşturdukları kuramları geliştiren bir yapıya sahiplerdir. Birbirlerinden bağımsız, zaman ve üslup gibi farklılıkları gözetmeksizin, sanatta ortak bir ifadeci yaklaşımla karşımıza çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Fotorealizm, Klasisizm, Oryantalizm.

Realist Representation in Painting Art; Common Aspects of Classicism,
Orientalism and Photorealism

ABSTRACT

Art is a powerful motive that has existed since the beginning of the social process and matured with humanity. The interaction between art and life has revealed the currents that the concept of art contains in parallel with each other. However, as a rebellion in art, classical realistic art movements; Classicism, Orientalism and Photorealism, They have a structure that develops their own styles, different perspectives and newly formed

theories. Independent of each other, regardless of differences such as time and style, they come up with a common expressive approach in art.

Key Words: Photorealism, Classicism, Orientalism.

GİRİŞ

Aydınlanma çağının betimleyici tasviri şeklinde yorumlanmış ve bilinen gerçekçi anlayışı ile resim sanatı kurallarının ortaya çıkartılması, sanayi devrimi ve geçmişinde aydınlanma felsefesine dayanarak modernizmin çerçevesini ve özelliklerini belirlemeye başlamıştır. Bahsi geçen Aydınlanma felsefesi döneminde, geliştirilen birçok yapı antik çağlar ile uyumunu yitirmiş, temelden sarsılan dini değerleri, politika yapıları ve yönetim şekillerinin aksine bir başkaldırı olarak tavır sergilemişlerdir (Büyükkol, 2013. s.1). Ancak belirli kurallar ve disiplinler çerçevesinde, klasisizmin temelinde oluşturulan, kusursuz betimlemeler, gerçekçi bir sanat anlayışını doğurmuştur. Kusursuz perspektifler ve derinlemesine yapılandırılmış kompozisyonlar, teknik olarak mevcut Oryantalizm ve Fotogerçekçi akımıyla bağdaşıklık gösterdiği düşünülmektedir.

Doğu kültürünü betimleyen bir sanat hareketi olarak Oryantalizm akımının Rönesans'a kadar dayandığı bilinmektedir (Öz, 2019. s.15). Akımda kullanılan teknikler doğrultusunda gerçekçi anlayış benimsenmektedir. Bahsi geçen sanatların Doğu ve Batı kültürünü farklı zaman dilimlerinden günümüze kadar, birbirinden farklı iki medeniyetin sanatını, dinsel ve kültürel değerlerin dışında yaşanan gelişmeleri, karşılıklı ilişkiler içerisinde birbirlerini etkileyen bu sürecin halen devam ettiği düşünülmektedir.

Batıda sanayileşmeyle tetiklenen sanat akımları, birbirine paralel bir yapı içerisinde 1960'lı yıllara kadar birçok süreç yaşamıştır. Gerçekçi sanat bağlamında; kusursuz figürlerin, mekânların ve objelerin, çalışmalarına aktarma tekniği birçok aşamadan geçmiş, 20.Yüzyılın gerçekçi sanat kapsamında oldukça dikkat çeken fotogerçekçi akımıyla tekrar gün yüzüne çıktığını söylemek mümkündür. Ancak sanatta bahsi geçen gerçeklik algısı, yapısal bağlamda klasisizm ve oryantalizm ile bir benzerlik gösterse de betimlenen konular birbirinden farklı biçimde şekillendiğinin yorumu yapılabilir.

1. KLASİSİZM (KLASİZM)

Klasizm sanat akımı eski Yunan ve Roma sanatını tarihsel süreç içerisinde ele alan yaklaşım biçimidir. Yeniden doğuş olarak isimlendirilen akımın izleri Aristoteles'e kadar uzanmaktadır. Klasizm sanat akımının barındırdığı nitelikler; akılcılık kuramı, soyluluk temel öğeleri, duru ve sadelik, ahenk, evrensellik, görkemli güzellik, kusursuz idealizm gibi konular kendi içerisinde belirlenmiştir. Genel itibarıyla bir eserin klasizm unsurlarını taşıması için, bahsi geçen niteliklerin barındırıldığı eserleri kapsamaktadır. Temellerini Aristokrasiden alan klasizm, diğer bir perspektiften bakıldığında bir bakıma soylular sınıfının akımıdır (Yazıcı, 2009. s.17). Sadece edebiyat alanında sınırlı kalmayıp, görsel sanatlarda da etkisini gösteren akım, gerçeklik algısı direkt olarak rol aldığı söylenebilir. Roma ve Yunanlıların akademilerinde gerçeklik olgusu genellikle; *mimesis* 'doğanın taklidi' doğrultusunda sanatta çelişki yaratmıştır. Bahsi geçen taklide göre; plastik sanatçıların çalışmış oldukları herhangi bir şeyi, eserlerine olduğu şekliyle birebir aktarırsa ideal olarak kabul edilmediği düşünülmektedir (Akt., Büyükkol, 2013. s.120).

Postmodern kapsamında Klasisizm sanat kavramının, aslında bir gereksinimin sonucunda tekrar gündeme gelmiştir. Geline bu sürece kadar klasisizmin temel yapılarından, ortaya çıkartılan ilk örnekleri yok sayılmaksızın, bu olguları bilinçli bir yapı içerisinde tekrar ele alıp, temsili bir sanat yapısına dönüştürme eylemi gerçekleşmiştir. Bu bağlamda geçmiş ile postmodern süreci arasında köprü niteliği oluşturulmak istenmiştir. Klasisizm akımının çıkışından itibaren tarihsel bir sürecin tekrar gündeme getirilmesi ve sanatçıların bilinci bir şekilde akımın tekniklerine bağlı kalarak postmodernizmin geleneksel sanatlara karşı tavır alarak, yeni Klasisizmin etkisi görülmeye başlanmıştır. Ancak günümüz Klasisizm sanat anlayışı, Rönesans Klasisizm'i veya Barok Klasisizm'in dönemleri arasında, genel bir farklılık söz konusudur. Günümüzde bahsi geçen Klasisizmin, geleneksel Klasisizme karşı sanatçıların gösterdiği eserler kapsamında; daha serbest ve farklı taban üzerinde nitelendirilmiştir (Büyükkol, 2013. s.4). Ancak bahsi geçen bu farklılaşmanın geleneksel Klasisizmden tamamen koptuğunun yargısını yapmak mümkün değildir, çünkü klasisizm sanatın temelinde yatan gerçeklik algısı günümüz sanatında da halen devam ettiğini ve diğer adı geçen sanatlara ışık tuttuğunu söylemek mümkündür.

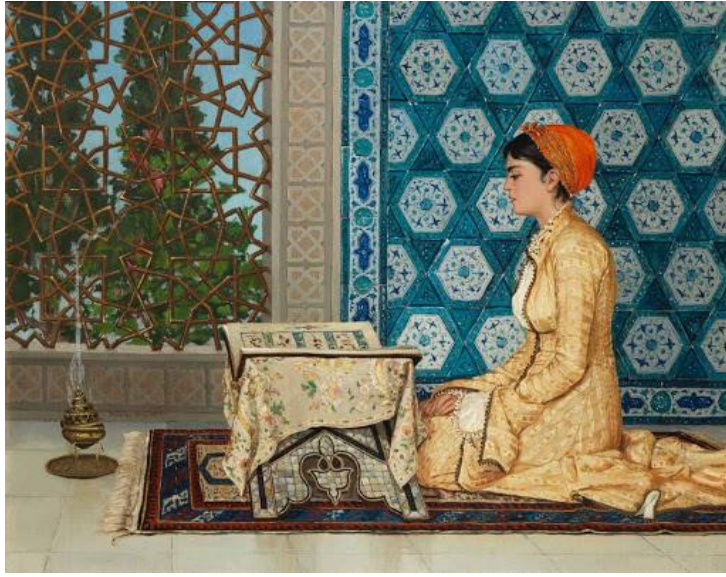

Resim 1. Jacques-Louis David, 'Horas Kardeşlerin Yemini', T.Ü.Y.B., 330x425 cm., 1784.

2. ORYANTALİZM (ŞARKİYATÇILIK)

Oryantalizm sanatı, 1798 yılında Napolyon'un Ortadoğu üzerinde Mısır seferiyle başlayan ve 1914 yılında I. Dünya Savaşı ile son bulan bir dönemde gelişim göstermiş, bu süre zarfında Ortadoğu imgesini betimleyen çalışmaları kapsamaktadır. 19. Yüzyıl ilk yıllarında hayal ürünü betimlemelerinde sanatçıların oluşturdukları çalışmalar, Ortadoğu'da birçok bölgeye seyahatlerin sıklaşması bağlamında sanatçıların üsluplarına gerçekçi eğilimi dâhil etmeleriyle dikkat çekmiştir. Oryantalizm akımı Fransa'da ortaya çıkmasıyla birlikte, diğer batı ülkelerinin ressamlarını da etkilemiştir. Oryantalizm sanat kapsamında kendisini bu alanda eğitmek isteyen sanatçılar Fransa'da akıma yönelik eğitim alarak, Oryantalizm'in Avrupa'da yayılmasına katkı sağlamışlardır (Bilir, 2019. s.94). Aydınlanma Çağı sanat tarihçileri, düşünürler bahsi geçen yıllarda Ortadoğu gelenek ve kültür yapılarına karşı ilgi duymuş ve aynı zamanda Hristiyan Batı kültürüne karşı üstünlüğü bakımından zaman zaman tartışmalar yaşanmıştır. Bu dönemlerde Ortadoğu'nun genelinde yaygınlık gösteren İslam dinini, batı dinlerine karşın kıyaslama yapıldığında, İslam dininin daha hoş görülmesi ve insancıl yapılara sahip olduğunu, Voltaire gibi çeşitli düşünürler tarafından savunulmuştur. O dönemlerde yaşanan din tartışmalarına karşın gelişen olgu olarak; Batı ve Doğu kültürleri arasında etkileşimin en yoğun yaşandığı dönemlerden birisidir (Kafkas, 2008. s.4). 'Doğu kültürü ve felsefesi üzerine yapılan bu araştırmalar 19. yüzyılda "Doğu Araştırmaları" (Oriental Studies) adı altında akademik bir disipline dönüştü (Kafkas, 2008. s.5).' Hiç şüphesiz gelişen bu

olguların bağlamında, sanatın insan üzerindeki, siyasi, dini ve kültürel gibi toplumu belirleyen unsurların etkilediğini söylemek mümkündür. Ancak bahsi geçen bu etkileşimin her zaman iyi bir etkileşim olduğu savunulamaz. Sanatçıların eserlerinde kimi zaman hayranlık göstergesi karşımıza çıkmaktadır, kimi kesim sanatçıların ise Doğu kültürünü betimleyen tasvirlerin masumane yapıldığını iddia etmek mümkün değildir. Elbette bahsedildiği üzere Avrupa'nın birçok bölgesinden Paris'e eğitime giden sanatçıların haricinde Osmanlı'dan eğitim almaya giden Osman Hamdi Bey'in (Cezar, 1971. s.92) kuşkusuz ki Oryantalizm sanat akımının en önemli temsilcilerinden olduğunu vurgulamak gerekir.

Resim 2. Osman Hamdi Bey, 'Kur'an Okuyan Kız' T.Ü.Y.B., 41.1x51 cm., 1880.

3. PHOTOREALİZM (FOTOGERÇEKÇİ)

Fotogerçekçi akımı, 1960'larda ABD'de çeşitli sanat ortamlarında ortaya çıkmıştır. 1970'li yıllarda tam anlamıyla beliren ve bugün Fotogerçekçi diye adlandırılan akım, kendilerinden önceki sanatçılardan farklı olarak, fotoğrafı araç olarak kullanan ve tuvallerine birebir fotoğraf gerçekliğini yansıtan sanatçıların eserlerini kapsamaktadır (Çakmakçı, 2007. s.117). Bu bağlamda bağdaşıklık gösteren sanatçıların ve eserlerinin oluşturduğu akım için Hyper-Realizm, Super-Realizm, Fotoğrafik, Photographic Realizm, Sharp Focus Realizm, gibi birçok isim verilmiş ancak zamanla Photorealism adı benimsenmeye başlanmıştır (Koçak, 1983. s.27). Louis K. Meisel, fotogerçekçi akımına yönelik yazmış olduğu kitaplar ve açmış olduğu sergiler bağlamında, fotogerçekçi akımı için gösterilebilecek en etkili isim olduğunu söylemek mümkündür. Toplumun tüketim kültüründen beslenen Fotogerçekçi sanatçılar, konularını

rastlantısal olarak üretmemişlerdir (Çakmakçı, 2007. s.121). Sanatçılar eserlerini üretirken kullandıkları tekniklerde ilk olarak fotoğraf makinesinden yararlandıkları bilinmektedir. Oluşturdukları kompozisyonları çeşitli araçlar doğrultusunda tuvallerine aktarmışlardır: Bahsi geçen teknikler incelendiğinde, sanatçıların bir kesimi projeksiyon cihazı, airbrush aleti veya geleneksel yöntem olan kareleme tekniği ile fotoğraf ve tuval arasındaki benzersizliği en aza indirmeye çalışmışlardır (Aydın, 2009. s.125). Ancak konu olarak ele aldıkları fotoğraflar için sadece bu teknikleri uyguladıklarını söylemek mümkün değildir; çünkü fotoğrafı çekilen nesneyi olduğu gibi aktaran, düzenlemeden kaçan sanatçıların da olduğu gibi, tek bir fotoğrafı farklı bir şekilde stilize edip çalışmalar üreten sanatçıların da olduğunu söylemek mümkündür. Bu doğrultuda fotoğraf nesnesinden referans aldıkları materyalleri bilinçli bir şekilde çalışmalarına aktardıkları söylenebilir. Fotogerçekçi sanatçıların genelinin halen yaşıyor olması (Gökdoğan, 2011. s.244), akımın güncelliğini günümüze kadar koruduğunu söylemek mümkündür.

Resim 3. Philip Pearlstein, "Fener ve Garuda Figürlü Modeller", T.Ü.Y.B., 187.9x157 cm., 2015.

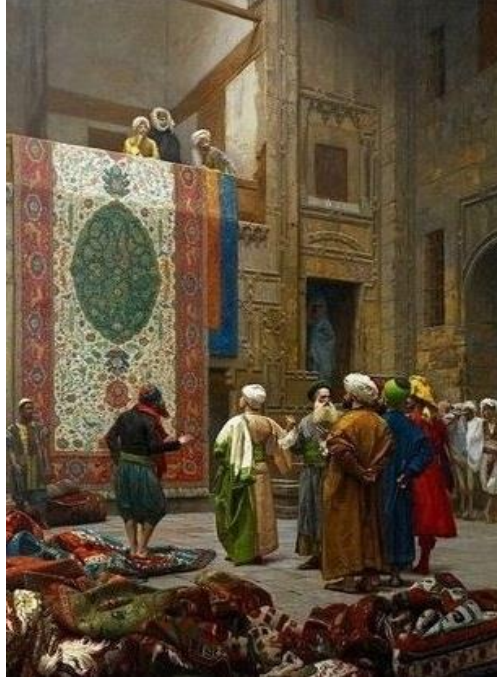
Resim sanatında bir nesnenin taklidi, kendi içeriği bağlamında herhangi bir değeri olsaydı, taklit niteliği barındıran resimsel olgulara, fırça alıp resim yapanlar için, bahsi geçen ifadenin yapılması mümkün olacaktır (Antmen, 2008. s.60). "(...) daha önce söylenmiş olan, ama burada yeniden söyleme gereği duyduğum bir şey söylemek istiyorum: bir sanat yapıtının 'gerçekçi' değerinin, taklit ögesiyle herhangi bir ilgisi yoktur (Antmen, 2008. s.60)." Resim sanatında bahsi geçen bu gerçeklik bir dogma olarak kabul edilmeli ve genel olarak resim sanatında baştan kabul edilebilir olmalıdır (Antmen, 2008. s.60). Resim sanatında gerçekçi anlayışla eserler üreten sanatçılar, günümüzün kâşifleridir; aynı zamanda günümüze, yaşamış

oldukları dönemin ve içinde barındırdığı kültürü, toplum yapılarını yansıtan sanatçıların önemini büyük olduğunu söylemek mümkündür.

Elbette bahsedildiği üzere Klasisizm sanatındaki gerçekçi resim anlayışı birçok sanatçıya, eğilimlere, akıma, çağa ışık tuttuğu düşünülmektedir. Her sanat akımı bir önceki akımdan evrildiği veya karşıt görüşte ortaya çıkartıldığı bilinmektedir. Farklı zaman diliminde birçok gerçekçi üslubu benimseyen ve üreten sanatçıların olduğunu söylemek mümkündür. Ancak çalışmanın temel unsurunu oluşturan sanatta gerçekçi olgusu, bilindiği üzere dönemin kültürlerini ve toplumun geleneksel yapılarını sanatçılar tarafından birebir betimlenen süreci kapsamaktadır. Klasisizm resim sanatındaki ideal gerçeklik algısı, fotogerçekçi akımında figüratif betimlemeleriyle çalışmalar üreten sanatçıların vücut anatomilerindeki kusursuz oran-orantı ile aynı eş değere sahiptir. *“Sanatsal estetik ile kitle kültürüne ait estetik seyrin şöyleşmiş ve metalaşmış karakteri arasında farklar göz ardı edilemese bile burada sorunlaştırılanın estetik değerlerin nasıl bir gösterim tarzı ile varlık bulduğu ve neleri amaçladıklarıdır (Ümer, 2017. s.1538).”* Bahsi geçen yoruma göre Klasisizm, Oryantalizm ve Fotogerçekçi akımının gerçeklik dilinde oluşturduğu estetik kavramı, sanatçıların izleyicide buluşturduğu eserlerin, dönemin; sorunlarına, politikasına, kitle kültürüne, vb. gibi toplumu toplum yapan özelliklerine, estetik açıdan bakan sanatçıların toplumun gerçekçi betimlemelerini sanat nesnesine dönüştürüldüğü yorumunu yapmak mümkündür. Oryantalizm sanatın genel yapısı itibarıyla bir dönemi şahlandıran veya yeren çalışmalar üreten sanatçıların gerçekçi algısı daha spesifik bir olgu söz konusudur: Çünkü Oryantalizm akımında resmedilen şeyin elbette bahsedildiği üzere Ortadoğu kültürünü tasvir eden çalışmaları, daha çok tarihsel bir betimlemeyle ele alındığı düşünülmektedir. Bu bağlamda Fotogerçekçi akımıyla özdeşleşen Oryantalizm dönemin kendi içerisinde barındırdığı toplumun olgularını resmeden sanatçılardan ibaret olduğunu söylemek mümkündür. Ancak Fotogerçekçi akımı kendi bünyesinde dönemin tüketim kültürünü yediğini, buna karşıt bir tavır sergilediğini unutmamak gerekir. Kavram ve dil bakımından bahsi geçen akımların bağdaşıklığı yorumunu yapmak mümkündür. Teknik açıdan incelendiğinde, Fotogerçekçi akımın sanatçıları fotoğraftan yararlandıkları için gerçekçi olgusunu diğer sanat akımlarına göre zirveye taşıdığını söylemek mümkündür.

“Temsilin kökeninde yatan “taklit etme / gerçeği yansıtmaya”, Antik Yunan döneminden günümüze kadar yüz yıllar boyunca geçerliliğini koruyan bir fikir olmuş ve doğal olarak da bu fikir sanatçıya ve onun eserine yansımıştır. Sanatçı bu süreç içerisinde bir yandan idealist resim anlayışını benimserken, diğer bir yandan da içinde yaşadığı çağı, toplumu, doğayı ve

olayları gözlemleyerek, olduğu gibi tüm çıplaklığıyla resmine yansıtmayı tercih etmiştir (Büyükkol, 2014. s.159).”

Resim 4. Oryantalist Ressam, Jean Leon Gerome ‘‘Halı Tüccarı’’

Oryantalizm sanat akımının öncüsü kabul edilen Jean Leon Gerome'nin çalışmasında en dikkat çeken unsur gerçeklik olgusudur. Oryantalizm akımı sanatçıların, Doğu kültürünü çalışmalarına aktarırken genellikle birebir gerçekliğiyle, kültürel, sosyal, dini, politika gibi unsurları göz ardı etmeksizin olduğu gibi yansıttıkları düşünülmektedir. Ancak her akımda olduğu gibi, dönemin popüler kültürünü eleştirmek ve yermek amaçlı yapan sanatçıları olduğunu söylemek mümkündür.

Resim 5. Klasisizm Ressam, Claude Lorrain, "Sheba Kraliçesinin Binişi"

17. Yüzyılın Klasisizm sanat akımını gerçeklik olgusuyla öncü isimlerden olan Claude Lorrain, eserlerinde yer alan detaylar bağlamında, kuşkusuz günümüz Fotogerçekçi akımının niteliklerini taşıdığını söylemek mümkündür. Kuralcılık olarak nitelendirilen sanatçıların eserlerinde; en yetkin ve en uyumlu üslubuyla resmetmek onların en temel amaçlarıdır (Sanal 1, 12 Kasım 2016).

Resim 6. Fotogerçekçi Ressam, Willard Midgette, "Koyun İşleme"

Fotogerçekçi akımın, ikinci nesil çağdaş ressamı olan Willard Midgette, gerçekçi figürleriyle karakterize edilmiş çalışmalarında; fotoğrafik imge göze çarpmaktadır. Fotogerçekçi sanatçıların, kusursuz gerçeklik imgesiyle tuvallerine aktardıkları idealize edilmiş kompozisyonları; Klasisizm sanat akımıyla ortak bir noktada bulunduğu düşünülmektedir. Ancak sanatçılar, akımın nitelikleri kapsamında duygu ifadesine yer vermedikleri

bilinmektedir. Bu bağlamda geniş yelpazeye sahip olan Oryantalizm ve Klasisizm sanatçılarının Fotogerçekçi akımıyla kısmen ayrı tutulduğunu söylemek mümkündür.

Platoncu-Aristotelesçi göre; sanatçıların önceliği, resmedilen nesnenin taklit edilmesi ile gerçekçi üslupla birliktelik sağlayan yapıların bütünlüğü sağlanarak; yalnızca insanlığı değil, nesne, mekân, toplumsal olayları yeniden resmetmek, kopyalamaktır (Büyükkol, 2014. s.159). Ancak burada kopya etmekten kasıt (Resim: 4-5-6) sanatçıların bahsi geçen akımlara yönelik eserleri incelenmesi açısından, dönemin sosyokültürel olgusunu eklektik ifadesiyle izleyicide, gerçeklik algısının yarattığı kültürü, yansıtmaya çalışmışlardır. Fotogerçekçi sanatçıları çalışmalarında, söz konusu kültürü betimlerken duygu ve ifadeye yer vermediğini vurgulamak gerekir. Burada sözü edilen akımların Fotogerçekçi akıma olan benzerliği; resimde yer alan her detayların göze çarpması aynı zamanda kültürel bir ifadeyle yaklaşım sergilenmesidir. Klasisizm sanat akımında ahenk ve kusursuz idealizm yer alırken, soyluluk ve evrensellik ilkesinin Fotogerçekçi ve Oryantalizm sanatında olduğunu söylemek kısmen mümkün değildir. Ancak Klasisizm resim sanatında kimi sanatçıların çalışmalarında gerçekçi bir ifade söz konusu iken dünyevi olmayan konulara da yer verdiklerini söylemek mümkündür. Fotogerçekçi akımında ise bu durum tam tersidir; gerçeklik olgusunu çalışmalarında vurgulamak istedikleri için belirledikleri çizginin dışına çıkmadıklarının yorumunu yapmak mümkündür.

“Sanat nedir? Sorusuna verilen ilk cevap (hiç değilse Batı’da) sanatı bir yansıtma, benzetme, ya da taklit olarak görme eğilimindeydi. Sanat eserlerinde gördüğümüz, doğadır, insandır, hayattır ve sanatçı eserinde bize bunları yansıtır; bir ayna tutar dünyaya sanki (Moran, 1999 s.17).” Batıda ortaya çıkmış bahsi geçen sanat akımlarının, resim sanatında gerçeklik algısını yansıtma olarak betimlerken, yansıtılan gerçekliğin hiçbir zaman aynı olmadığını vurgulamak gerekir (Moran, 1999. s.31). On beşinci yüzyıl batı sanatından on sekizinci yüzyıl doğu sanatına geline süreçte, sanat anlamının da gerçekçi imgeleri barındıran akımlar her dönem kendi içerisinde, fotoğrafik imgeleri ön plana çıkarma eğilimine girmişlerdir (Ümer, 2017, s.1541). Yirminci yüzyıl batı sanatına gelindiğinde ise fotoğrafik imgeleri konu olarak irdeleyen ve halen günümüzde güncelliğini koruyan Fotogerçekçi akımı sanatçıları, gerçeklik olgusunu zirveye taşıdıklarını söylemek mümkündür. Oryantalizm ve Klasisizm akımlarında teknik olarak camera obscuradan esinlenen sanatçıların olduğu bilirse de kesin bir kaynak söz konusu değildir. Genellikle Klasisizm ve Oryantalizm eğilimini sergileyen sanatçılar, geleneksel tekniklere bağlı kalarak, tuvallerinde gerçeklik olgusunu yaşadıkları dönemlerde zirveye taşıdıklarını söylemek mümkündür. Bahsi geçen Fotogerçekçi akımı sanatçılarının

fotoğraf nesnesinden yararlanmaları, ele aldıkları konuları resmederken, insan gözünün algılayamadığı detayları tuvallerine aktarmaları sonucu; gerçeklik ifadesi odak gerçekliği şeklinde yorumlanabilir. Çalışmada ele alınan Oryantalizm, Klasisizm ve Fotogerçekçi akımının temelinde yatan gerçeklik ifadesiyle kavramlarında yer alan kültür olgusu bağlamında ortak bir noktada buluşurlar. Ancak bahsi geçen eğilimlerde sanatçıların, tekniği ve akımın içerisinde disipline edilmiş bazı temel yapıların, birbirinden ayırdığını söylemek mümkündür. Çalışmada yer verilen sanatçılar ve eserleri; bahsi geçen akımların öncü isimleridir. Çalışmalarıyla; akımlarını kendi dönemlerinde zirveye taşıdıklarını ve günümüz gerçeklik olgusu kapsamında halen en dikkat çeken yapılara sahip olduklarını söylemek mümkündür.

4. SONUÇ

19. ve 20. Yüzyıllarda sanatı açıklamak adına, yansıtma için kullanılan en önemli kuram Marksist Estetiğidir. Bahsi geçen kuramın belirli yönleri, gerçeklik akımına bağlılığı söz konusudur (Moran, 1999. s.39). Toplum tarihinin geçirdiği birçok evre vardır; ilkel, kölelik, feodalizm, kapitalizm vb. gibi evrelerin, geçirildiği süreçlerde sanat kavramlarına ilişkin gerçeklik algısı, toplumu yansıtan en önemli üsluplardan bir tanesi olduğunu söylemek mümkündür.

Klasisizm sanatında, dönemin kültürünü betimleyen tasvirler, toplumun unsurları gibi resmedilen olgular, günümüz insanlığına kadar tanıklık etme söz konusudur. Bahsi geçen gerçeklik kuramına ilişkin yapılan resimlerin genelinde dünyevi olmayan unsurlara da yer verildiği bilinmekle birlikte, gerçekçi anlayışla toplumda yaşanan olayların resmedilmesi, günümüze kadar birçok sanat akımına ışık tuttuğu düşünülmektedir.

Avrupa'da ortaya çıkmasına karşın Ortadoğu kültürünü tasvir eden Oryantalizm sanatçıları, Ortadoğu kültürü batıya taşıma söz konusudur. Ancak bahsi geçen kültürün, toplum ve sanatçılar tarafından benimsenmesi söz konusu değildir: Diğer bir perspektiften, ilgi duyma, yer yer hayranlık göstergesi olarak betimlendiğini söylemek mümkündür. Resim sanatında yeni bir eğilim gerçekleştiren sanatçılar, yapıtlarını gerçekçi anlayışıyla dönemin tüm özelliklerini yansıtmışlardır. Ancak doğuda bahsi geçen dönemleri; çalışmalarında eleştirel bir ifadeyle betimleyen sanatçıların da olduğunu söylemek mümkündür.

Batıda kısa bir sürede yaygınlık gösteren Fotogerçekçi akımın, en belirgin özelliği, sanatçıların gerçeklik anlayışını zirveye taşımasıdır. Konu ve kavram bütünlüğü ele alınırken sanatçıların büyük çoğunluğu tüketim kültürünü eleştirirken, fotoğraf makinesinden çıkan görüntüye karşın daha ayrıntılı eserler üretmişlerdir. İnsan gözünün algılayamadı detayların dahi resmedilmesi söz konusudur.

Ortak bir benzerlik olarak, Klasisizm, Oryantalizm ve Fotogerçekçi akımı, birbirinin devamı niteliğinde ortaya çıkartıldığı söz konusu değildir. Farklı zaman dilimlerinde ortaya çıkartılan ve gerçekçi temeline dayanan akımların; teknik farklılıkları gözetilse de resmedilen konuların benzerliği ve biçem açısından kısmen bağdaşıklık olduğu düşünülmektedir. Resmedilen şeyin gerçekçi anlayışıyla ön plana çıkan Fotogerçekçi akımı hakkında odak gerçekliği denebilecek şekilde ifade edilebilir. Ancak Klasisizm ve Oryantalizm de bahsi geçen gerçeklik algısı incelendiğinde, yaşanan dönemleri olduğu gibi resmeden sanatçıların, günümüz fotoğraf makinesinin ortaya çıkardığı görüntüler gibi gerçeği yansıtmaya şeklinde yorumlanabilir. Burada akımları birbirinden ayıran en belirgin özellik; sanat akımlarının fotoğraf makinesiyle olan ilişkisidir. Klasisizm döneminde fotoğrafın varlığı söz konusu değildir. Ancak Oryantalizm döneminde fotoğraf makinesinin atası olan Camera Obscura'yı kimi sanatçılar tarafından kullanıldığı düşünülmektedir. Bu bağlamda Fotogerçekçi sanatçıların, fotoğraf makinesini sanatlarına dâhil etme imkânı buldukları için, resim sanatında ‘gerçekçi’ olgusunu zirveye taşıdıklarını söylemek mümkündür.

Sonuç olarak; Fotogerçekçi sanatçıların gerçekçi üslubu Oryantalizm ve Klasisizm'e göre daha etkili olduğunu söylemek mümkündür. Ancak buna en büyük etken teknolojiden yararlanma imkânı bulan sanatçıların, çalışmalarında birçok farklı tekniği kullanarak pratik hale getirmeleridir. Bu duruma bağlı olarak Fotogerçekçi sanatçılar, odak gerçekliği şeklinde çalışmalarını ifade etmişlerdir. Klasisizm ve Oryantalizm akımları bu noktada birleşirken, değindikleri konularda Fotogerçekçi akımıyla kısmen benzerlik gösterdiği düşünülmektedir. Sanatçılar kendi akımları dâhilinde, dönemlerini yansıtan eserleri, temsili sanat kapsamında gerçeklik olgusunu; en etkili biçimde kullanarak izleyiciyle buluşturmuştur.

KAYNAKÇA

Antmen, A., (2008). *20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar*, içinde (2.bs., s.60). İstanbul: Sel Yayıncılık.

- Aydın, Ö., (2009). *Fotorealizm ve Türkiye'deki Etkileri*, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Bilir, T., (2019). ‘‘Oryantalist Tabloların Vazgeçilmez Dekoratif Unsuru Olarak Çiniler’’, *Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi*, (34), s.92-104
- Büyükkol, S., (2013). *Postmodern Sürece Klasisizmin Yansımaları*, Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Büyükkol, S., (2014). ‘‘Türkiye’de Temsili Sanat ve Bazı Çağdaş Örnekleri’’, *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 3(11), 157-168.
- Cezar, M., (1971). *Sanatta Batı’ya Açılış ve Osman Hamdi*, içinde (1.bs., s.92), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Çakmakçı, M., (2007). *Fotoğrafın İcadının Resim Sanatına Olan Etkileri ve Fotogerçekçilik*, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Eskişehir.
- Gökdoğan, D., (2011). *Keskin Odak Gerçekçiliği Sergisinin Foto-Gerçekçi Resimdeki Yansımaları*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kafkas, Y. E., (2008). *Plastik Sanatlarda Yeni Oryantalizm*, Sanatta Yeterlik Tezi, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Koçak, N., (1983). ‘‘Fotogerçekçilik’’, *Yeni Boyut Plastik Sanatlar Dergisi*, (9), Ocak, s.27
- Moran, B., (1999). *Edebiyat Kuramları ve Eleştirisi*, içinde (2.bs., s.17), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Öz, O., (2019). *Oryantalizm ve Türk Resim Sanatı Üzerindeki Yansımaları*, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul, 2019.
- Sanal 1, (12 Kasım 2016). Klasizm Sanat Akımı, Klasisizm, Erişim Tarihi: 6 Aralık 2020, <https://www.arthipo.com/artblog/sanat-tarihi/klasizm-sanat-akimi-klasisizm.html>
- Ümer, E., (2017). ‘‘Görsel Kültür ve Resim Sanatında İmge’’, *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 6(33), s.1535-1553
- Yazıcı, H., (2009). *Giuseppe Verdi’nin La Traviata Operasının Verismo Açısından Önemi ve İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.